

Què dir d'una dona que parla el català perfectament, que va arribar a Girona a la dècada dels setanta, quan la rutina d'aquells anys era a l'inrevés i els artistes gironins es delien per marxar a París, al nord; una dona que ha estat present i artífex, a l'ombra, de molts dels canvis significatius de la Girona contemporània: Isaac el Cec o la mostra Temps de Flors, del mes de maig gironí? Què articular davant d'una dona obsessionada per la pau i els seus símbols; una mare, una àvia que es desvia pels seus, amiga dels seus amics, que des dels seus tallers a Girona, Ventalló, Ullà i Flaçà ha conformat noves esperances per mitjà dels minerals que la terra amaga? Pia Crozet ens fa felïços.

Pia Crozet, una trajectòria translúcida

SEBASTIÀ GODAY > TEXT

MARTÍ ARTALEJO

I JUDIT PUJADÓ > FOTOS

*C'est les sort les plus doux
que d'être une veine de minerai
dans la ténèbre...*

*(És la més dolça de les sorts,
ésser una vena de mineral
en la tenebra...)*

*JOË BOUSQUET.
A prix d'ombre.*

Ens ha estat difícil poder trobar-nos un dia, al seu estudi actual, a Flaçà, i poder mantenir una conversa sense presses. Fa anys que conec Pia Crozet (Roanne, 1950). Recordo una visita al seu estudi del carrer de Bellaire, a tocar de Sant Pere de Galligants, on treballava una peça, encara informe, a partir d'una basta pedra, bola, d'alabastre. Tot era pols blanquinosa, i la Pia en va sorgir amb un protector a la boca i al nas i unes espectaculars ulleres com de motorista antic, talment com un personatge d'una pel·lícula de ciència ficció. Parlàrem poc però, mentrestant, ella tocava i traslladava les peces d'alabastre gairebé com si fossin les seves criatures. Recordo una il·luminació blanquinosa i poques peces que no fossin de marbre o alabastre, finíssimes, acaronables, sensuales. Amb els anys hem coincidit sovint per Girona. Ara, amb una trajectòria consolidada, em permet visitar-la, tot i que prepara una nova escultura feta amb acer Corten que homenatjarà

la pagesia, a Fortià, i aquest nou repte li imposa un ritme de treball complicat, perquè ha de treballar en un taller aliè i allunyat de Flaçà; tot i així, pot reivindicar la feina acabada, ben feta, la que va aprendre a les escoles de belles arts franceses quan l'aprenentatge de l'ofici tenia un valor en el qual es fonamentava un bon gruix de l'obra d'art. La Pia no es cansa de proclamar que les idees no s'ensenyen a belles arts, que potser l'estudiant pot cercar-hi camins, contactes, intercanvis, però el pensament, la rotunditat del concepte, allò que cal madurar en el taller, a casa, amb els amics, neix sense cap mena de cotilla: es té la imaginació que es té o no se'n té, però no s'ensenyà. Paral·lelament tota idea madurada cal dur-la a la pràctica, llavors és quan l'ofici esdevé eina indefugible. Pia Crozet es mostra molt orgullosa dels mesos i mesos que va passar aprenent en una forja, i també en una fusteria, la immediatesa del ferro roent, el ritme del mall picant l'enclusa.

El crit de la bruixa, 2005, bronze,
(Jardins de la Francesa, Girona),
60 x 55 x 25 cm.

La forma de l'interior de l'alabastre

Crozet s'enfronta a tota mena de materials: marbre, fusta, ferro, forja i alabastre. Confesso que m'encanten les d'alabastre, i després de revisar el munt de fotos que m'ha deixat veure em ratifico que les d'alabastre mantenen sempre una patina d'aïrosa elegància intransferible que les transforma en obres artístiques. En primer lloc, la forma estreta d'un amorfa bola gru-mollosa d'alabastre -de fet, de guix-: els nusos, els angles interiors, la finesa de les corbes lleugerament apuntades, la profunditat carnososa dels buits, la voluptuositat de l'entreteixit mineral; tot embolcallat per la qualitat que des de sempre ha fet valuós l'alabastre: la translucidesa, sovint blanquinosa o en arravatades textures de tons caramel. Matèria primera provinent de les venes de Tarragona o de Navarra que ella mateixa escull. És petrificant -i sé que és poc professional dir-ho- copsar la capacitat que tenen els artistes com

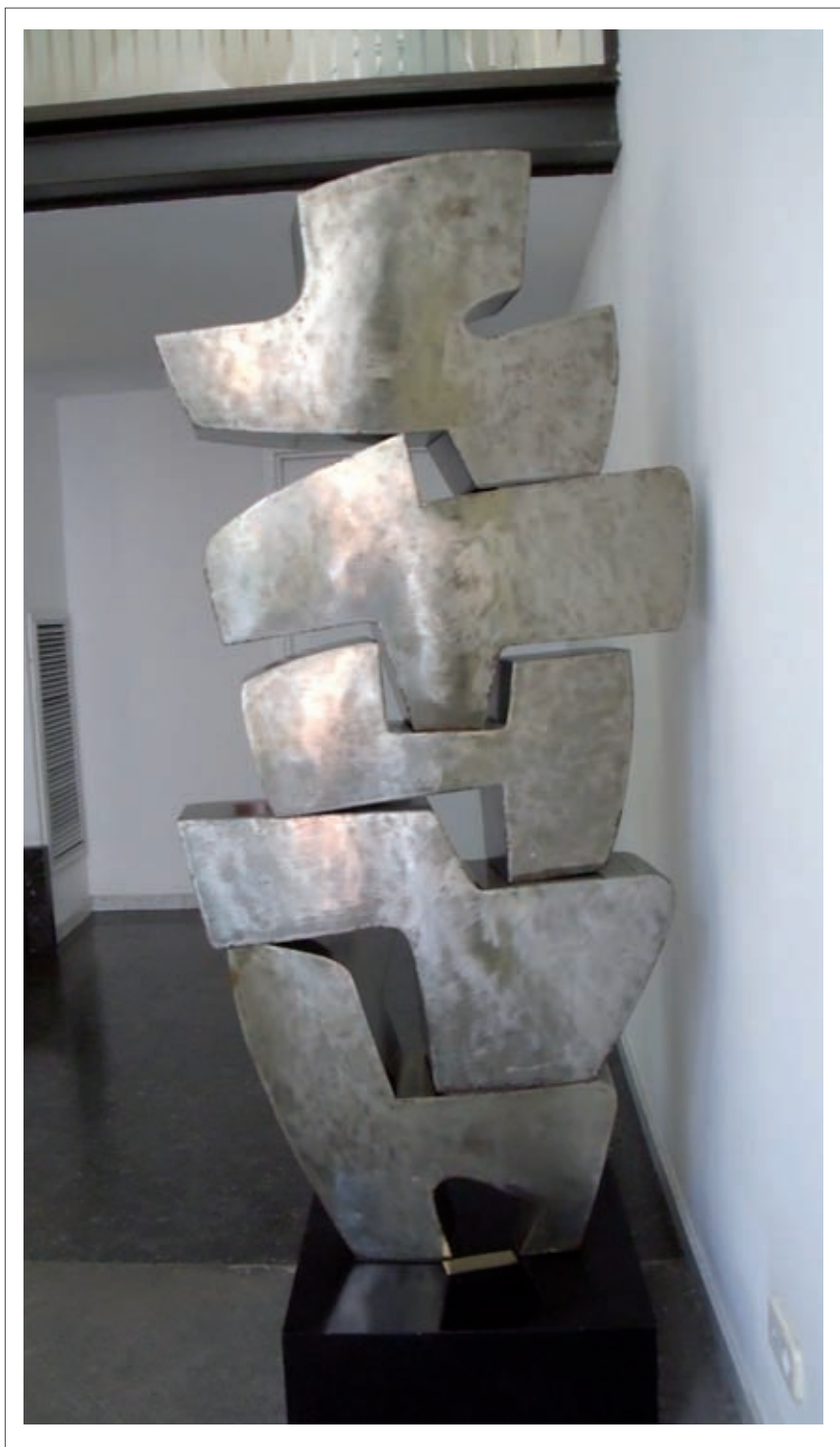
*> Les idees
no s'ensenyen
a belles arts:
es té la
imaginació
que es té
o no se'n té*

Pia Crozet per aconseguir crear, pensar i extreure una forma de l'interior d'una pesant mola d'alabastre inert encara que translúcida, compacta encara que modelable, sense altres eines que les mans i l'escarpra, el cisell i el martell; em trasbalsa. A part d'aquest valor de l'ofici, de creativitat treballada, m'agradaria reivindicar en l'obra de tots els temps de Pia Crozet la forma abstracta; faiçons gairebé sempre allunyades de la realitat coneguda, tot i que darre-rament ha treballat amb certes figures

molt simbòliques i al·legòriques, com són els coloms. La seva obra, sigui en metall, com la peça que llueix en el pati de la Diputació de Girona, o en alabastre o marbre, sempre manté un altí-sim nivell d'elegància i, sense que sigui pejoratiu, un grau enorme de capacitat decorativa, és a dir, les seves peces poden acompanyar ambients moderns igualment com poden resistir l'acarament amb un habitatge construït amb molta anterioritat; sempre casen en harmonia, potenciant els valors de la forma creada per l'escultora *versus* la qualitat constructiva d'un mestre d'obres o la d'un arquitecte actual.

Biografia artística i origen familiar

Altres peces conegudes de Pia Crozet són les que hi ha instal·lades en distints indrets públics, com la peça anomenada *El crit de la bruixa*, en bronze, visitable als Jardins de la Francesa de Girona des de l'any 2005, amb la qual Crozet s'aventurà a una interpretació

Tòtem, 1973,
ferro, 200 x 80 x 25 cm.

llegendària, mítica, també poètica, en la qual el so esdevé forma i concentra tot el seu significat en una boca descomunal, esgarrifosa, expressionista. Crozet fuig del seu habitual camí abstracte per investigar en la figuració. També en la peça *A Josep Pla*, de la plaça de Josep Pla, on ordena l'obra basant-la en els 44 volums de l'obra completa planiana, la mateixa artista reivindica aquesta figuració tan evi-

> *Crozet fuig del seu habitual camí abstracte per investigar en la figuració*

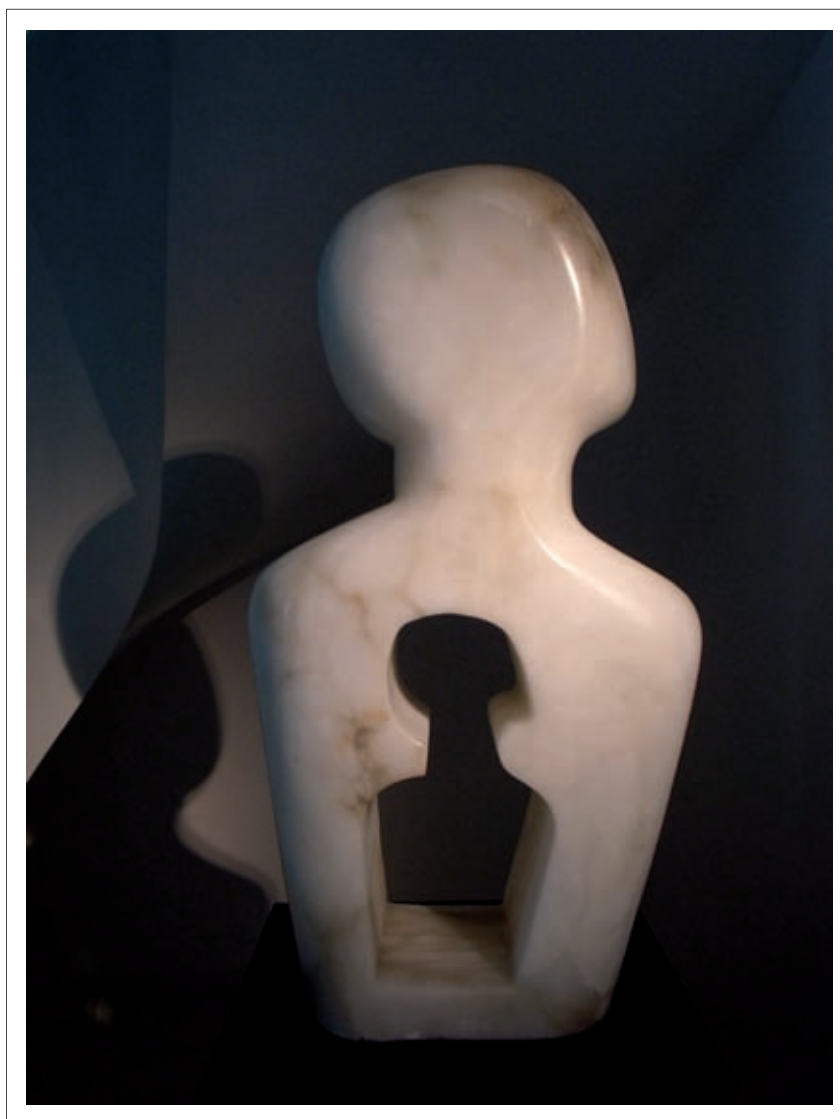
dent, els llibres, per no traïr l'esperit de Pla, per no aprofitar-se'n, tot i que és conegut per tothom que Pla abominava sarcàsticament de l'abstracció.

En la biografia artística de Pia Crozet hi ha un moment important: quan el seu pare, director de la SAFA de Blanes, filial de la multinacional Rhône-Poulenc, portà una escultura d'ella a la Mostra d'Art de Girona, a la Fontana d'Or, i Josep Tarrés, l'inefable agitador cultural de la Girona dels anys anteriors i posteriors a la mort del general Franco, va voler conèixer-ne l'autora, que aleshores no sabia ni un borrall de català ni de castellà. I des d'aquell moment proteic, segurament de l'any 1976, fins ara, tots dos han estat indissolubles. *L'amour...*

La Pia també m'explica coses de la seva família que tenen suc. Per exemple: en cercar «Crozet» al Google, la primera de les pàgines mostrades es refereix a un rebesavi seu, Julien Crozet, que l'any 1772, va desembarcar i «conquerir» en nom de França l'illa austral de la Reunió –la capital de la qual és Possession–, que forma part d'un arxipèlag que actualment rep el nom d'illes Crozet, a les quals la Pia ha dedicat una escultura per ser col·locada en aquest racó de món crozetià, evidentment, al sud de Madagascar i a mig camí de l'Antàrtida. M'encanta com explica aquesta anècdota familiar o la del seu avi pintor, Vincent, impressionista que mai ha estat reivindicat i del qual la família té l'obra completa guardada en una casa a tocar del Roina. I d'aquest costat familiar, potser més tendre, a la Pia Crozet guerrera: la que es pregunta per què a la ciutat de Girona no es pot veure un museu amb cara i ulls dedicat a l'art gironí dels darrers 60 o 70 anys. Com pot un estudiós, vingui d'on vingui, conèixer l'obra de Piculives, o la d'Emília Xargay, o la del delicat Vila Fàbregas?

L'obra de la Pia madura mentre ella s'enfronta amb la controvèrsia al poder establert, sovint contraposant imatges i idees; em diu que sovint, en distints concursos, ha presentat sis, set o vuit projectes relacionats amb una idea motriu. Són el producte de la seva reflexió expansiva, de la maduració en la solitud del taller, de la lectura de certes obres emblemàtiques, nodridores, com la que rellegeix actualment, *Auguste Rodin*, de Rainer Maria Rilke.

A la Diputació de Girona es poden contemplar dues peces de Crozet ben diferenciades però que responen, to-

L'estàtua interior, 2010,
alabastre, 100 x 60 x 20 cm (Can Forn).

tes dues, als paràmetres que la identifiquen. L'una, a l'edifici de Can Forn, és una obra d'alabastre amb unes lleugeres aigües, perfectament polida i, per tant, agradabilíssima al tacte, que suggereix un bust humà, potser de perfil, estilitzat i amb contorns amables. A l'interior del bust i en proporció exacta, un buit a escala del bust portant original, que li atorga significat: és la mare i el fill?, és la dona i la seva ànima invisible? O, mirem-nos-ho d'una altra manera: és des d'aquest buit que es conforma la peça fins a adquirir la morfologia, a escala superior, del buit? Hi ha un altre element que juga a favor de la peça: la llum i el consegüent joc d'ombres que es construeix segons com hi toquen els raigs del sol al llarg

> *Pia Crozet
és una artista
indispensable
en l'art gironí
dels darrers
trenta anys*

del dia. És una obra, també, precisa en la seva execució i de contundent efectivitat decorativa: bellíssima.

L'altra peça és la que es pot veure en el costat de llevant del pati de la Diputació. És de la sèrie dels elements sobreposats construïts amb planxa de ferro, en aquest cas cinc, que deixen els seus espais intersticials a la irre-

gularitat i, també, al pas de la llum. Aquest mur metàl·lic ordenat pel desordre potser es refugia en la forma per la forma sense cap altre joc que la bellesa per la bellesa, un joc de volums polimorfs, bells en si mateixos sense revestiments literaris; segurament en el seu emplaçament actual perd un xic de misteri i li cal adoptar funcions per a les quals no va ser pensada.

Aquestes quatre passades de cisell hauran desbastat, superficialment, la imatge d'una artista indispensable en l'art gironí dels darrers trenta anys. Pia Crozet deixa passar la llum i captiva les mirades.

Sebastià Goday Cuixart
és llicenciat en història de l'art.